

# **Nezaměstnanost. Vztah inflace a nezaměstnanosti. Phillipsova křivka**

Samostudium z povinné literatury:

**Jurečka, V. a kol.: Makroekonomie. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Grada. Praha 2017.**

Kapitola 8., strany 154 – 169. Kapitola 9., strany 170 - 181

# Struktura prezentace:

- Měření nezaměstnanosti
- Typy nezaměstnanosti - Beveridgeova křivka
- Přirozená míra nezaměstnanosti, dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost
- Ekonomické a sociální důsledky nezaměstnanosti
- Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti
- Vztah mezi inflací a nezaměstnaností - Phillipsova křivka

# Nezaměstnanost

- Nezaměstnanost je stav na trhu práce, kdy je určitá **část pracovní síly nevyužitá**. Nabídka práce, kterou lidé nabízí, je vyšší než poptávka firem po zaměstnancích.
- Pokud nezaměstnanost dosáhne vysokých hodnot, stává se tento jev **závažným makroekonomickým problémem**.
- Stav na trhu práce lze kvantifikovat pomocí různých **ukazatelů** – míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných osob, míra ekonomické aktivity, počet uchazečů na 1 volné místo apod.

# Obecná míra nezaměstnanosti:

- Zjišťuje ČSÚ pomocí výběrového šetření pracovních sil (VŠPS)

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{počet ekonomicky aktivních}} \cdot 100$$

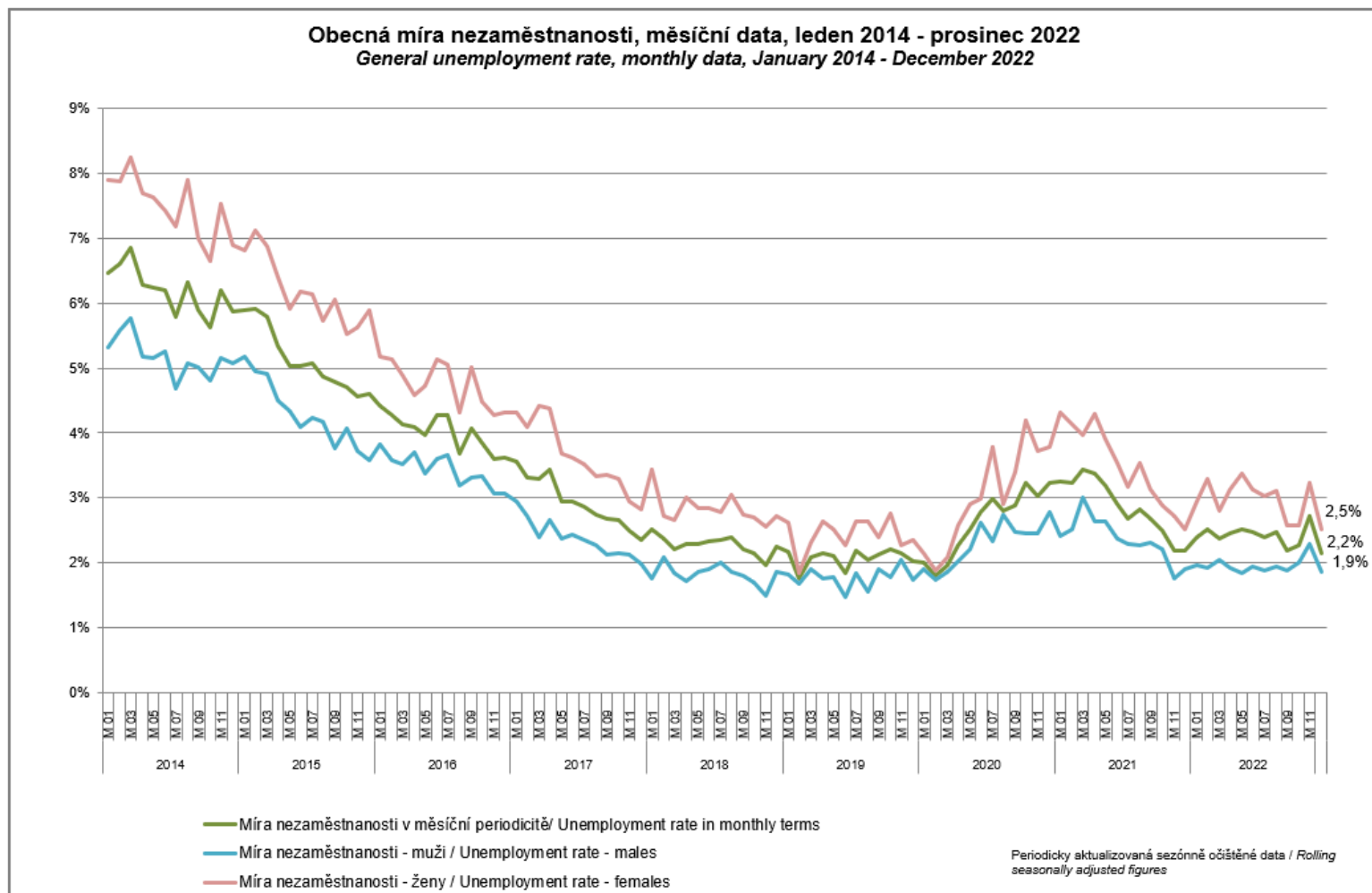
## ekonomicky aktivní

- **zaměstnaní**
- **nezaměstnaní** = „dosažitelní uchazeči o zaměstnání“

## ekonomicky neaktivní

(studenti, lidé v domácnosti, nemocní, na rodičovské dovolené, v rekvalifikacích, ve vazbě nebo výkonu trestu ...)

# Obecná míra nezaměstnanosti v ČR (2014 – 2022)



Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2022>

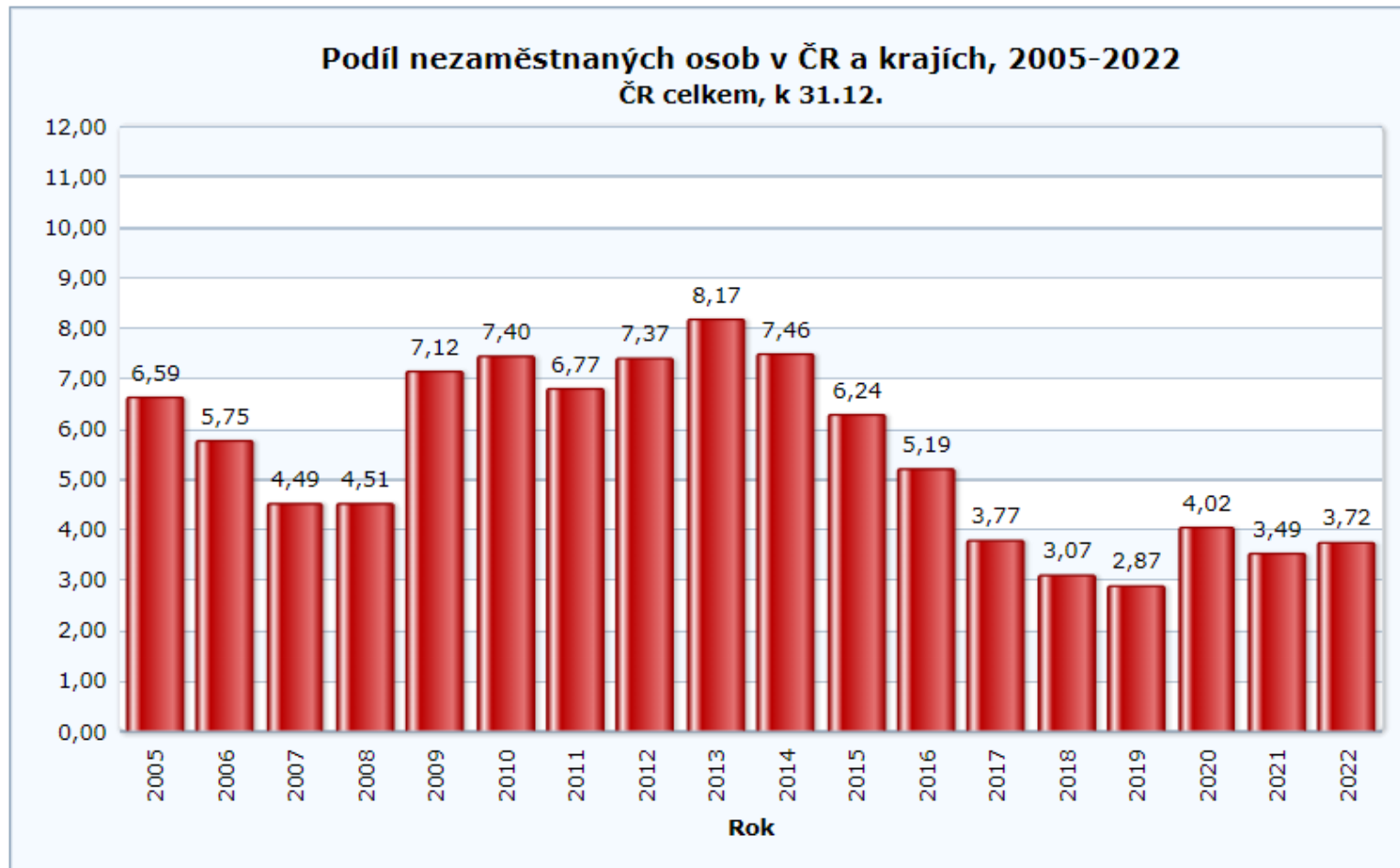
# Podíl nezaměstnaných osob

- Zjišťuje ministerstvo práce a sociálních věcí ČR na základě dat z úřadů práce od roku 2012, zpětně vypočteno do roku 2005

$$\text{podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{dosažitelní uchazeči}}{\text{lidé v produktivním věku}} \cdot 100$$

- dosažitelní uchazeči jsou nezaměstnaní lidé, registrovaní na úřadech práce
- lidé v produktivním věku – od 15 do cca 65 let

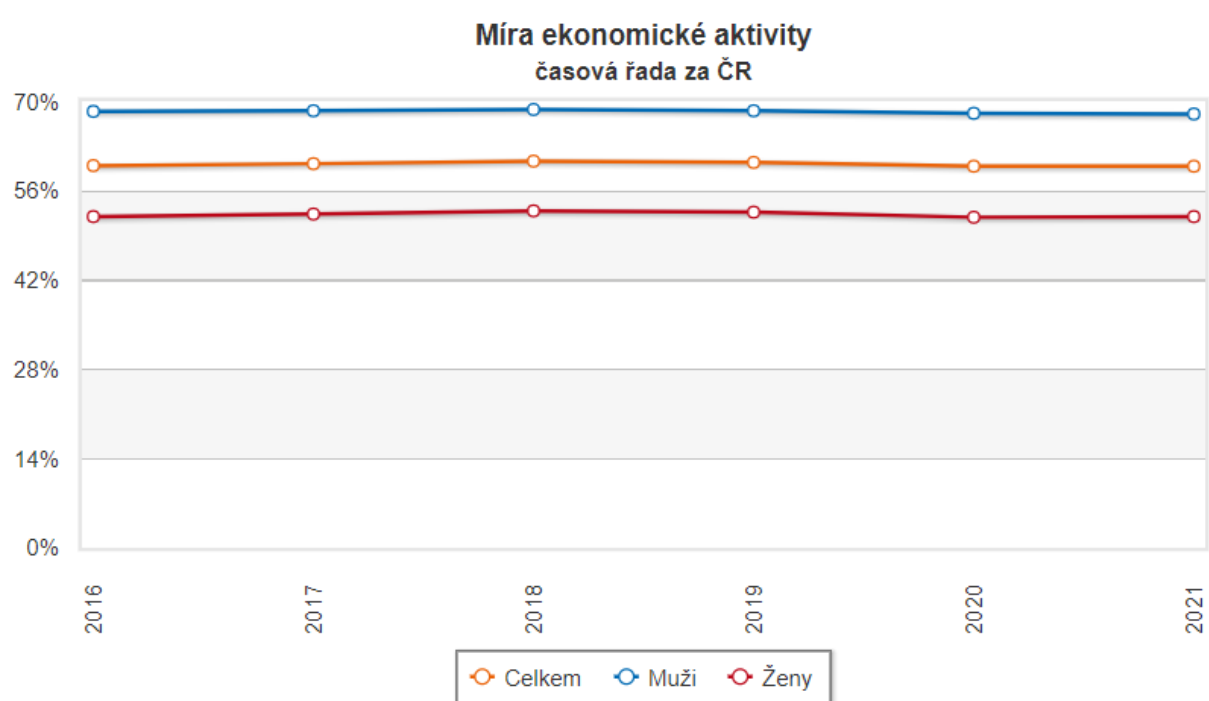
# Podíl nezaměstnaných osob v ČR, 2005 – 2022



[https://www.czso.cz/csu/czso/cr\\_od\\_roku\\_1989\\_podil\\_nezamestnanych](https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych)

# Míra ekonomické aktivity (ea):

$$\text{míra ekonomické aktivity} = \frac{\text{ekonomicky aktivní}}{\text{lidé v produktivním věku}} \cdot 100$$



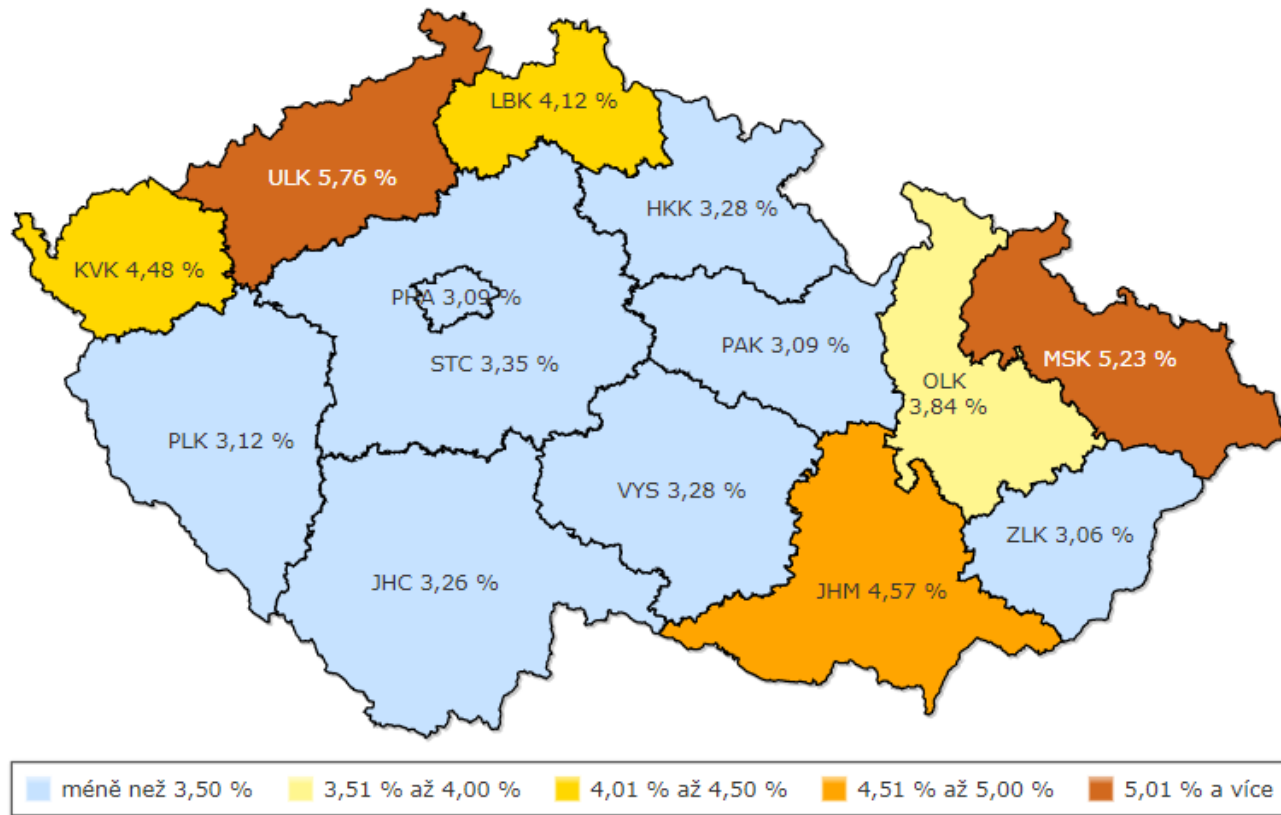
[https://www.czso.cz/csu/czso/mira\\_ekonomicke\\_aktivity\\_v\\_cr\\_a\\_krajich](https://www.czso.cz/csu/czso/mira_ekonomicke_aktivity_v_cr_a_krajich)



## Struktura nezaměstnanosti:

- délka trvání
- regionální rozložení
- demografická struktura (věk, pohlaví, vzdělání, menšiny, ...)
- počet uchazečů na 1 volné místo

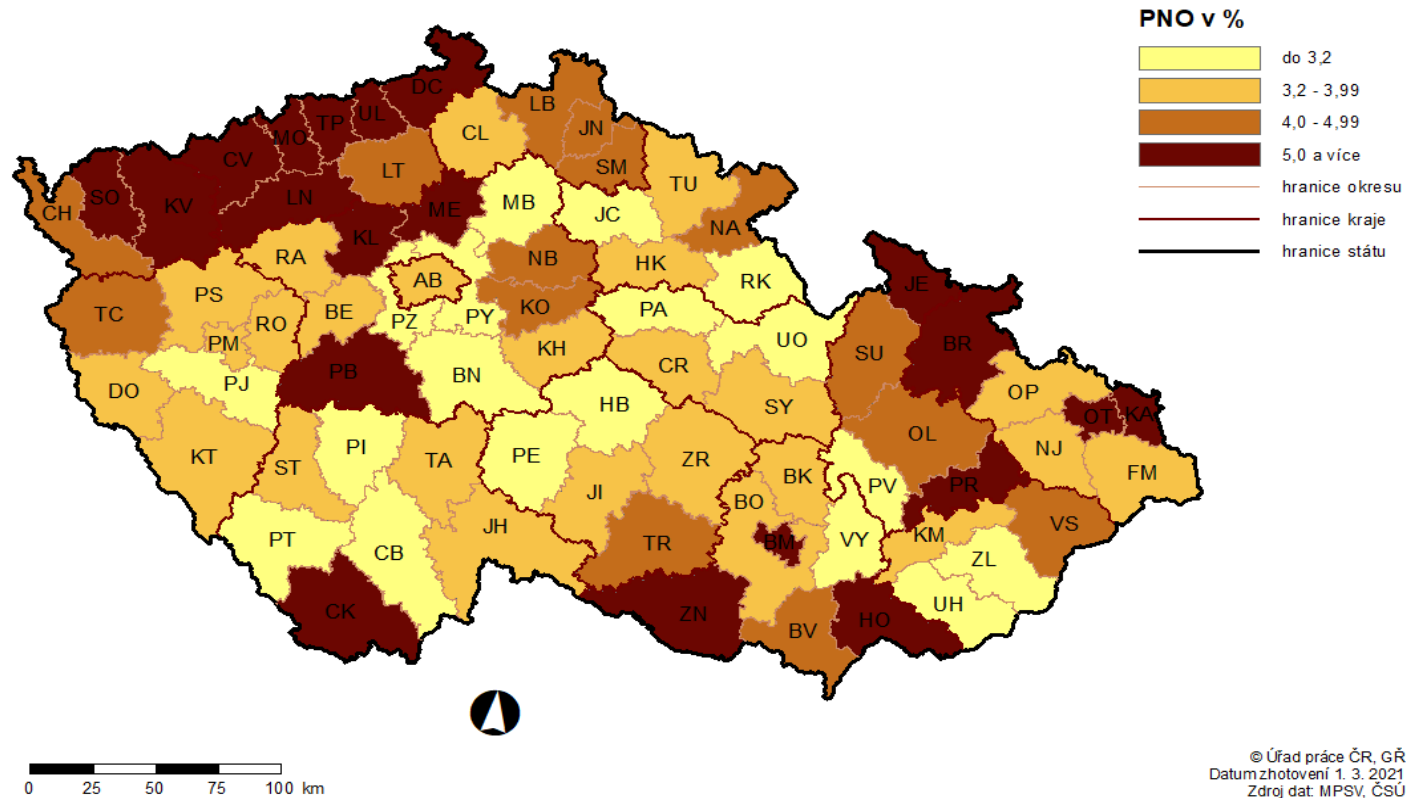
# Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 31.1.2023



Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

# Regionální rozdíly v nezaměstnanosti v ČR

**PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB (PNO) NA POČTU OBYVATEL**  
v okresech České republiky k 28. 2. 2021



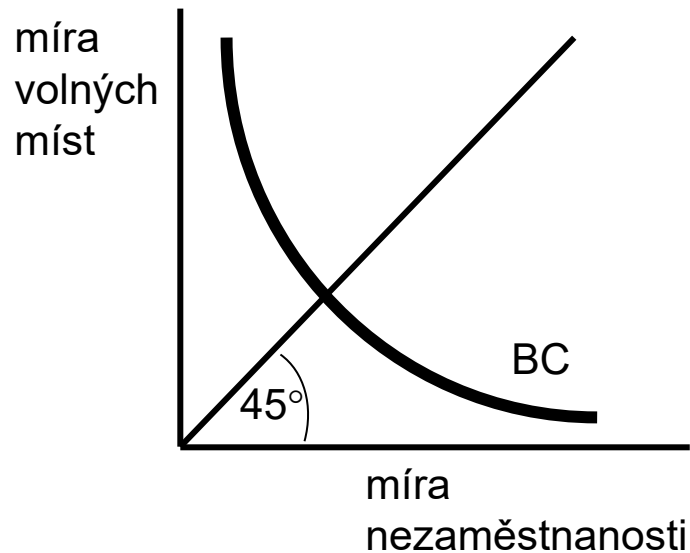
Zdroj: <https://www.mpsv.cz/web/cz/mesicni>

# Typy nezaměstnanosti

- **Frikční** – krátkodobá, vztah k životnímu cyklu člověka
- **Strukturální** (technologická) – dlouhodobá, souvisí se změnou struktury ekonomiky – útlum/rozvoj odvětví, nových technologií apod.
- **Cyklická** – vyvolaná kolísáním HDP v čase – recese, expanze ekonomiky
- **Sezónní** – závisí na ročním období
- **Institucionální** – dána zásahy do volného trhu práce, snahou o zvýšení mezd nad rovnovážnou úroveň (odborníky, minimální mzda, efektivnostní mzdy, mzdové tarify apod.)

## Beveridgeova křivka (BC)

BC popisuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou volných míst, umožňuje vymezit jednotlivé typy nezaměstnanosti (frikční, strukturální, cyklickou)



# Přirozená míra nezaměstnanosti (NAIRU)

- Úzce spojena s potenciálním produktem.
- Stav, kdy všichni, kteří chtějí pracovat za tržní mzdu, najdou zaměstnání.
- Není tlak na růst mezd, ani jiných cen, nezrychluje se inflace.

# Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti:

1. mobilita pracovníků
2. demografická skladba pracovní síly
3. motivace hledat si zaměstnání
4. výška a délka poskytování podpory v nezaměstnanosti
5. aktivita úřadů práce
6. historické souvislosti a národní zvyklosti

.....

# Důsledky nezaměstnanosti

- ekonomické
  - pokles HDP – vyčíslení pomocí Okunova zákona,
  - schodek státního rozpočtu,
  - ztráta lidského kapitálu,
  - pokles zájmu lidí pracovat,
  - růst kriminality...
- sociální
  - ztráta sebevědomí a lidské důstojnosti,
  - zhoršení zdravotního stavu,
  - rozvraty v rodinách,
  - růst agresivity,
  - sebevraždy....



# Přínosy nezaměstnanosti

(hlavně při krátkodobé a nižší nezaměstnanosti)

- lepší alokace zdrojů jednotlivců i společnosti
- růst produktivity práce a pracovního úsilí

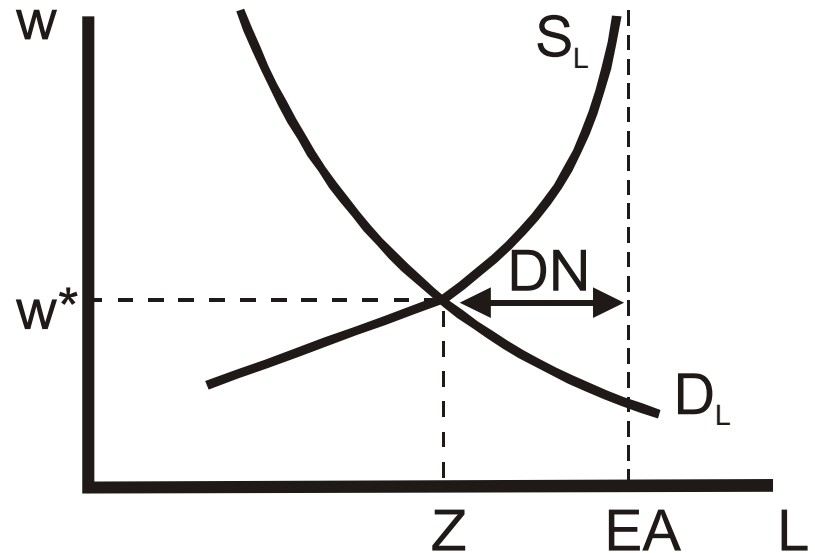
# Způsoby snižování nezaměstnanosti

1. expanzivní hospodářská politika zaměřená na ekonomický růst
2. aktivní politika zaměstnanosti (dotace podnikatelům na společensky účelná pracovní místa nebo na místa pro absolventy,
3. veřejně prospěšné práce, rekvalifikace, vytváření chráněných pracovišť pro občany se změněnou pracovní schopností apod.)
4. podpora (malého a středního) podnikání
5. pasivní politika zaměstnanosti (činnost úřadů práce, podpory v nezaměstnanosti)

.....

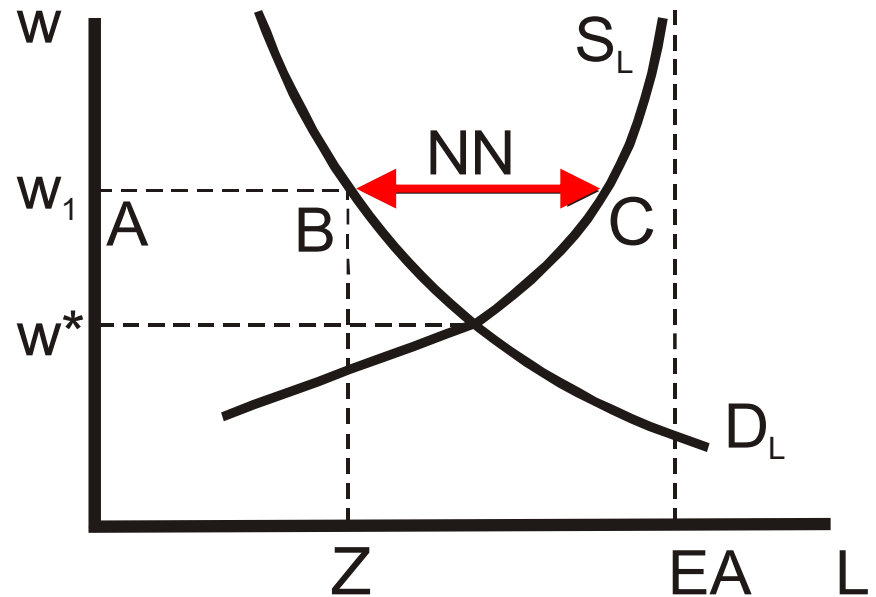
# Mikroekonomické základy nezaměstnanosti

- **neoklasická ekonomie**
  - trhy se pružně přizpůsobují změnám podmínkám
- **dobrovolná nezaměstnanost** = lidé, kteří chtějí pracovat při dané tržní mzdové sazbě, jsou zaměstnáni; ostatní se svobodně rozhodli nepracovat



$w$  – mzdová sazba (v Kč / hod.)  
 $L$  – množství práce (v hodinách)  
 $D_L$  – poptávka po práci ze strany firem  
 $S_L$  – nabídka práce  
 $EA$  – ekonomicky aktivní lidé  
 $Z$  – zaměstnaní  
 $DN$  – dobrovolná nezaměstnanost

- **keynesovská ekonomie** – mzdové sazby jsou strnulé, proto se trh práce pružně nedokáže přizpůsobit změnám
- **nedobrovolná nezaměstnanost** – lidé by rádi pracovali při vysoké mzdové sazbě, ale firmy jich tolik nezaměstnají



$w$  – mzdová sazba (v Kč / hod.)  
 $L$  – množství práce (v hodinách)  
 $D_L$  – poptávka po práci  
 $S_L$  – nabídka práce  
 $EA$  – ekonomicky aktivní lidé  
 $Z$  – zaměstnaní  
 $NN$  – nedobrovolná nezaměstnanost

**Vztah mezi inflací a nezaměstnaností:**

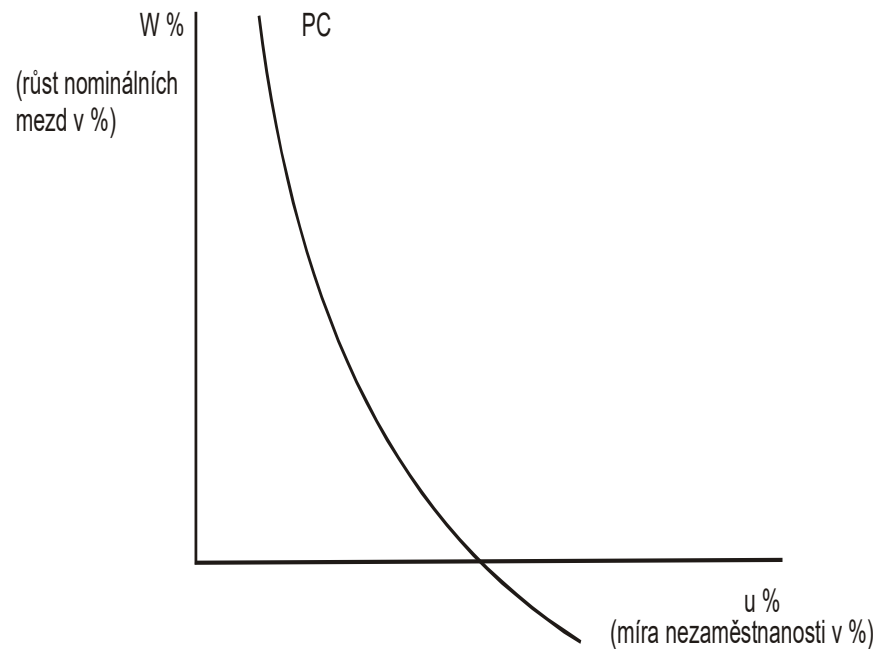
**Phillipsova křivka**

## Původní Phillipsova křivka

A. W. Phillips se zabýval vztahem mezi vývojem nezaměstnanosti a změnami nominálních mzdových sazeb za období 1861 – 1957 ve Velké Británii.

Ukázal **inverzní vztah** mezi těmito veličinami, který graficky zobrazuje klesající Phillipsova křivka (PC).

Míra nezaměstnanosti nemůže být nulová, vždy existuje jistý počet lidí, kteří při aktuální mzdové sazbě nepracují – tj. **dobrovolná nezaměstnanost**. Té odpovídá nulová hodnota růstu mezd.



# První modifikace Phillipsovy křivky

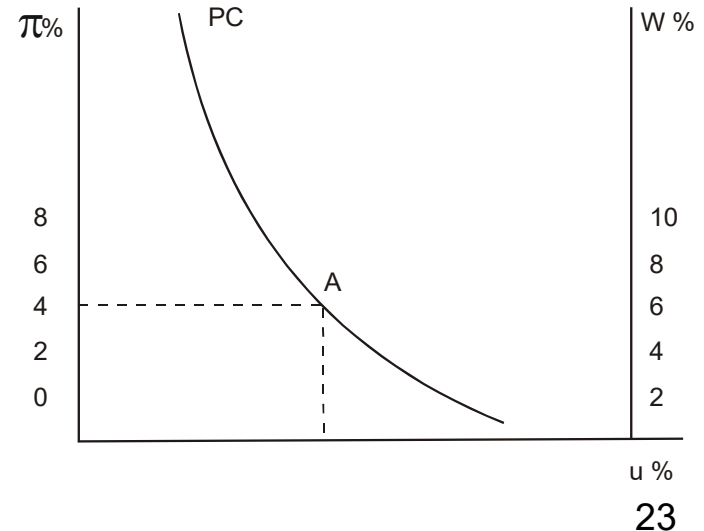
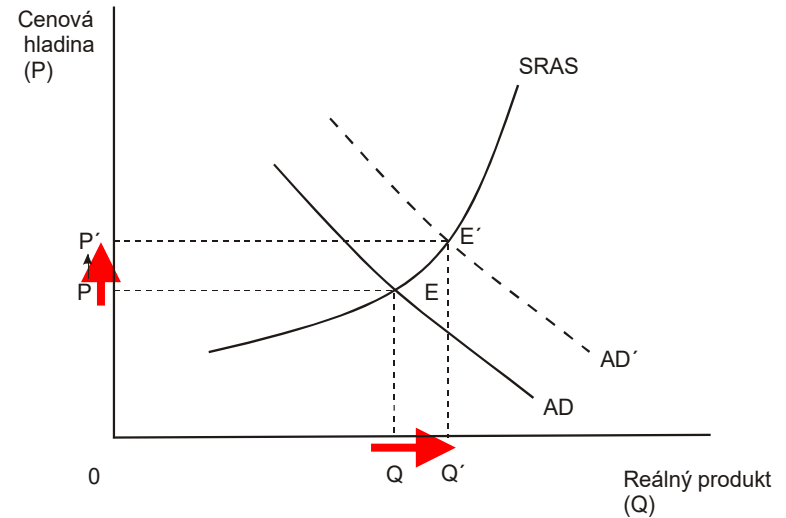
## PC doplněná o míru inflace:

Růst mzdových sazeb se podílí na růstu výrobních nákladů a cen produkce.

**Mzdová inflace ( $w$ ) může vyvolat cenovou inflaci ( $\pi$ ).**

Je-li nízká míra nezaměstnanosti, vzniká tlak na růst nominálních mezd. Rostou výdaje domácností, roste i AD – projevuje se tzv. **poptávková inflace**.

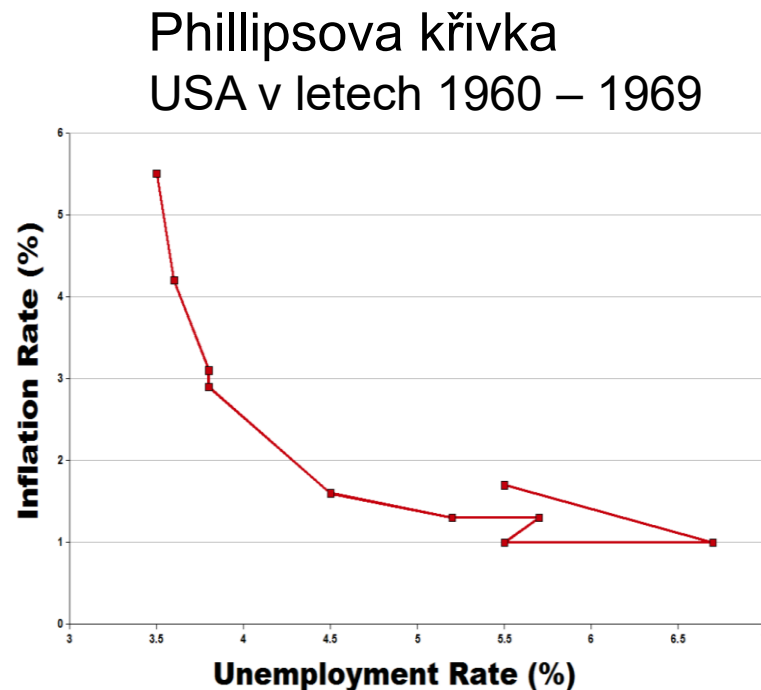
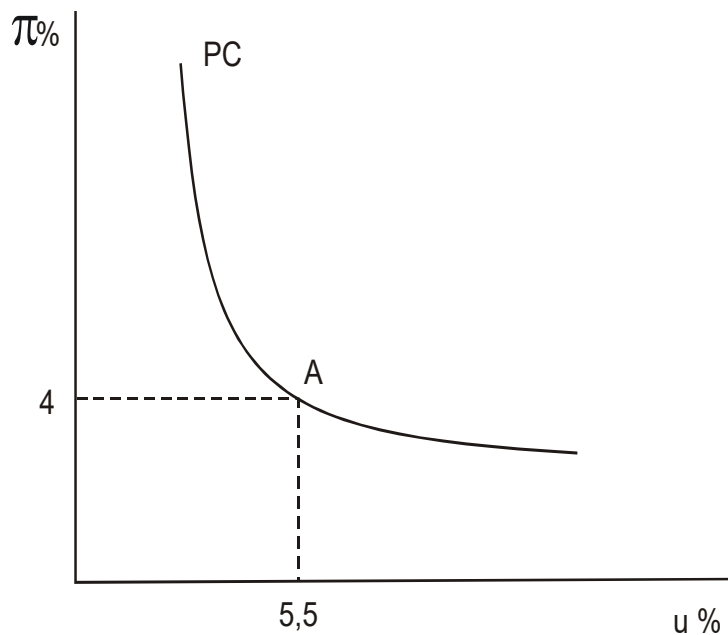
V 60. a 70. letech 20. století tvůrci hospodářské politiky používali PC k výběru vhodné kombinace míry nezaměstnanosti a míry inflace.



## Samuelsonova a Solowova verze Phillipsovy křivky

Při 5,5% míře nezaměstnanosti se cenová hladina v USA stabilizovala.

PC se stala nástrojem provádění hospodářské politiky v USA, **snížení nezaměstnanosti výměnou za vyšší inflaci.**



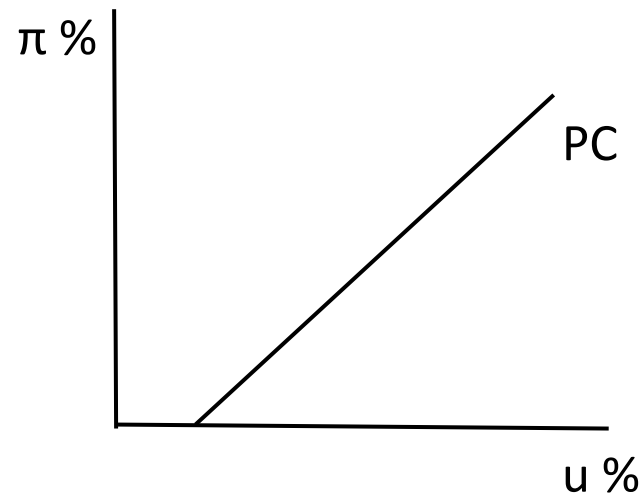
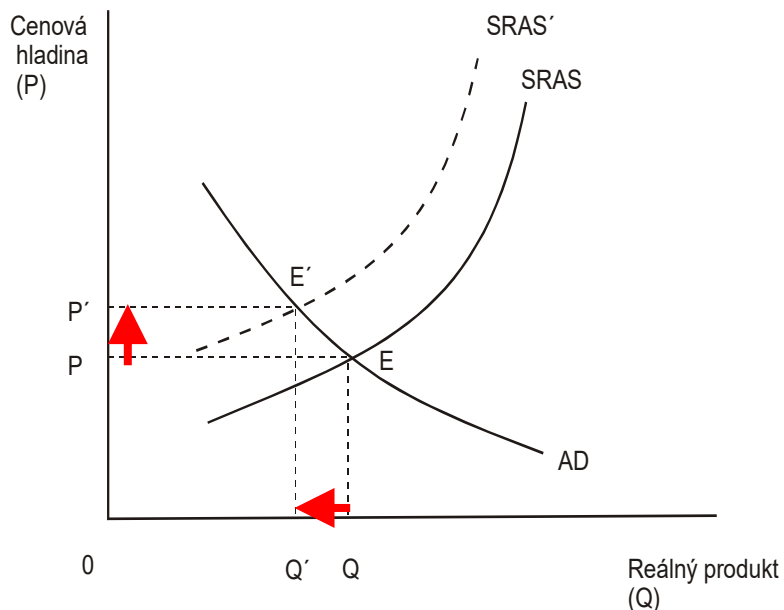


## Ropné šoky a nákladová inflace

Od 70. let 20. století se objevily ropné šoky, které snížily AS. Náklady firem rostly, to se projevilo v cenách produkce a dále ve zvýšení cenové hladiny – tzv. **nákladová inflace**.

Důsledkem ropných šoků je jak snížení produktu, zvýšení míry nezaměstnanosti a růst míry inflace.

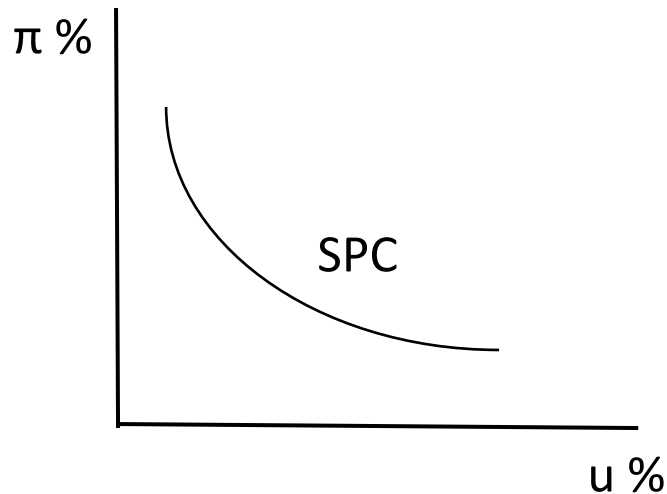
To můžeme znázornit **rostoucí Phillipsovou křivkou**.



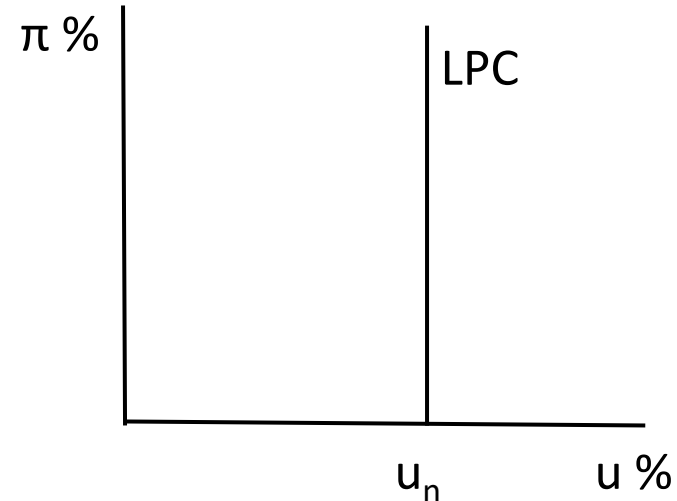
# Phillipsova křivka s přirozenou mírou nezaměstnanosti

**M. Friedman** – předpoklad pružných mezd, trhy práce jsou v rovnováze, existuje tzv. přirozená míra nezaměstnanosti.

**Krátkodobě** může dojít k výkyvům nezaměstnanosti nebo inflace – krátkodobá Phillipsova křivka (SPC) je klesající.

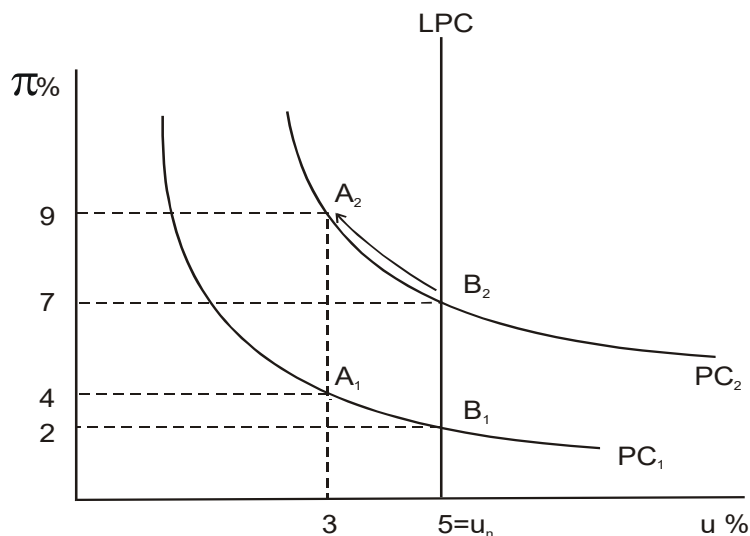


**Dlouhodobě** se země vrací na svou přirozenou míru nezaměstnanosti ( $u_n$ ), roste pouze cenová hladina. Dlouhodobá Phillipsova křivka (LPC) je svislá na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti.

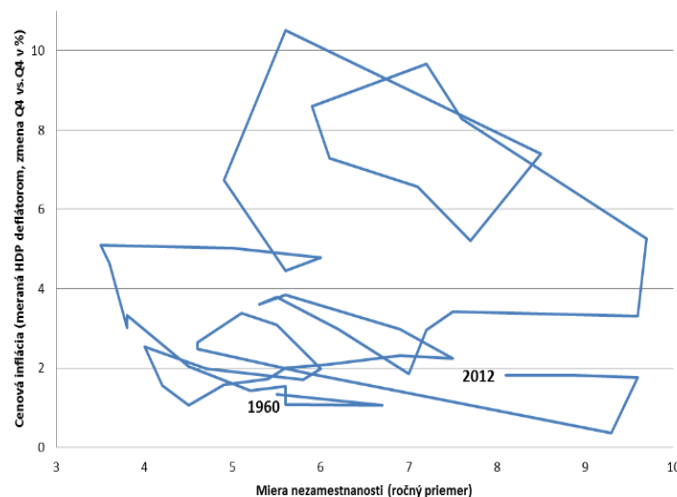


# Adaptivní a racionální očekávání a Phillipsova křivka

- **Adaptivní očekávání** (M. Friedman) – založena na minulých zkušenostech, spojena se **setrvačnou inflací**, v krátkém období je PC negativně skloněná, v dlouhém období se země vrací na svou přirozenou míru nezaměstnanosti.
- **Racionální očekávání** (R. Lucas) – spojena s dlouhým obdobím a **akcelerovanou inflací**. Lidé se přizpůsobí inflaci a zabudují ji do svých očekávání. Země se vrací do rovnováhy vždy na vyšší úrovni inflace.

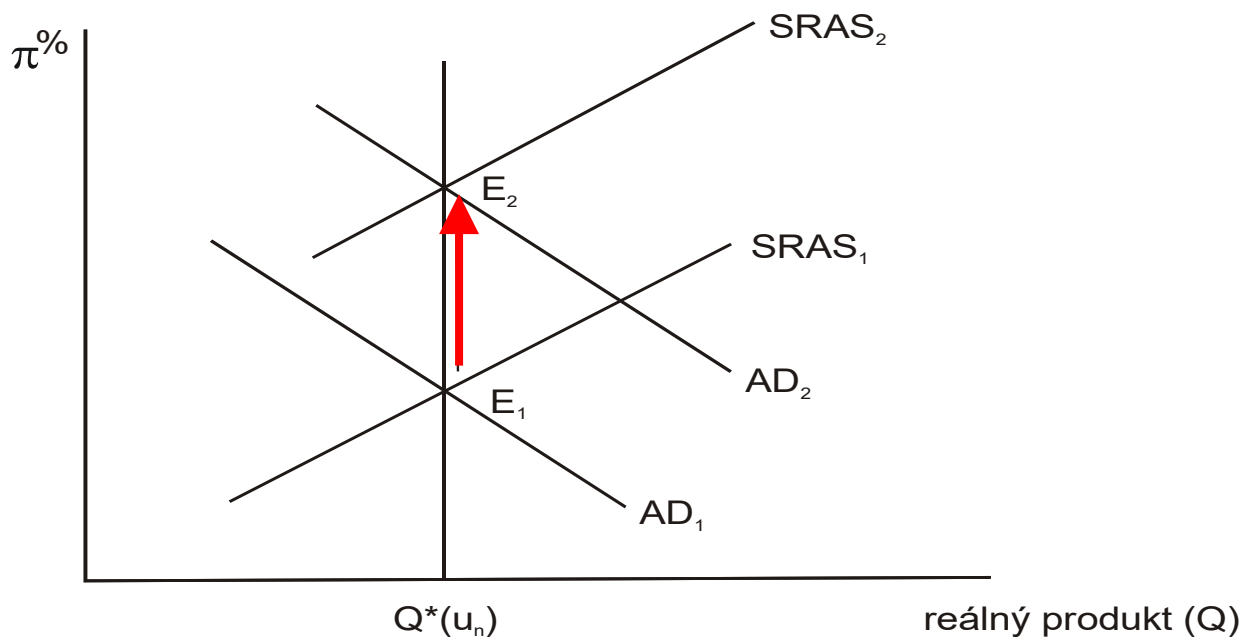


Phillipsova křivka USA 1960 – 2012



## Lucasova verze Phillipsovy křivky

R. Lucas v grafu Phillipsovy křivky zaměnil míru nezaměstnanosti na vodorovné ose za reálný produkt. Tvrdí, že vlivem racionálních očekávání jsou **opatření hospodářské politiky neúčinná**, pokud lidé správně předvídají a mají kompletní informace.



## Shrnutí – Nezaměstnanost (1):

- obyvatelstvo v produktivním věku
- ekonomicky aktivní / neaktivní
- zaměstnaní / nezaměstnaní
- míra nezaměstnanosti
- podíl nezaměstnaných osob
- míra ekonomické aktivity
- počet uchazečů na 1 volné místo
- typy nezaměstnanosti - frikční, strukturální (technologická), cyklická, sezónní, institucionální

## Shrnutí – Nezaměstnanost (2):

- Beveridgeova křivka
- přirozená míra nezaměstnanosti, NAIRU
- ekonomické a sociální důsledky nezaměstnanosti (negativní / pozitivní)
- snižování nezaměstnanosti – aktivní / pasivní politika
- dobrovolná nezaměstnanost (neoklasická)
- nedobrovolná nezaměstnanost (keynesovská)
- mzdová strnulost (rigidita) - příčiny

# Shrnutí - Vztah mezi inflací a nezaměstnaností:

- Poptávková inflace
- Phillipsova křivka (PC) - nominální mzdy a nezaměstnanost
- Míra inflace a míra nezaměstnanosti
- Nabídková inflace
- Adaptivní očekávání, setrvačná inflace a přirozená míra nezaměstnanosti
- Krátkodobá a dlouhodobá PC
- Racionální očekávání, akcelerovaná inflace a reálný produkt